

2. uge

Pagten i Det Gamle Testamente

"Hvis I adlyder mig og holder min pagt, skal I være min ejendom, ene af alle folkene, for hele jorden tilhører mig" 2 Mos 19,5.

Hovedtanke

Gud indgår pagter med mennesker. Det vil sige, at han vil have fællesskab og indgå i tætte relationer med dem.

Introduktion

En kvie, en ged, en vædder, duer, rovfugle, tung søvn, rædsel og mørke. Dyr halveres og lægges på jorden. Derefter bevæger nogen sig frem mellem kødstykkerne ... Sådan et ritual i forbindelse med at indgå en pagt mellem to parter findes i historien om Abram. Det udtrykker, at den, der færdes frem mellem kødstykkerne, på en særlig måde har forpligtet sig overfor den anden part. Man kunne næste sige, at vedkommende har underkastet sig denne. Skulle pagten ikke blive overholdt, skulle vedkommende ende ligesom dyrene på jorden (sml. Jer 34). Det specielle i historien om Abram er dog, at Gud selv som en flammende fakkell er den, der går frem mellem de overskårne dyr (1 Mos 15,7-18).

Hvad er det for en Gud, der indgår en pagt på den måde? Dette spørgsmål skal i denne uge stå som baggrund, når der bliver givet en introduktion og et overblik over Guds pagter i Det Gamle Testamente.

Oversigt

Søndag	Pagtsguden	1 Mos 9,9; Es 54,10
Mandag	Pagten med Noa	1 Mos 6,17-18; 9,8-17
Tirsdag	Pagten med Abram	1 Mos 12,1-3; 15,7-18
Onsdag	Pagten med Israel	2 Mos 6,1-8; 19,5-6
Torsdag	Den nye pagt	Jer 31,31-33
Fredag	"Alting nyt"	5 Mos 6,5; 3 Mos 19,18

Pagtsguden

1 Mos 9,9
Es 54,10

Hvilken af Guds egenskaber er knyttet til indgåelsen af pagten?

Hvilken betydning har det for mit gudsbillede, at Gud også søger dem, der bryder hans pagt?

Forståelse

Det med "pagt" oversatte hebraiske ord בְּרִית (*bērîth*) er et nøglebegreb i Det Gamle Testamente. Det forekommer mere en 280 gange. Den nøjagtige oprindelse ligger ikke helt klart, men betydningen kan erkendes af den måde, hvordan Bibelen anvender begrebet. Den betegner af og til indgåelse af pagter mellem grupper af mennesker (fx 1 Mos 21,27; 26,28). Dog findes pagtsforhold hyppigere beskrevet mellem Gud og mennesker, hvor det for eksempel anvendes i Guds aftale med Noa, Abraham, Moses, David og ligeledes i den nye pagt. Når Gud indgår en pagt, gør han det muligt at oprette en relation mellem sig selv og mennesket.

Anvendelse

For det meste indeholder en pagt både løfter og krav. Også i pagten, som Gud indgår med os, ligger der tilsagn og forventninger. I hvilke situationer holder vi af at huske på løfterne og i hvilke på forpligtelserne? Guds tilsagn kan ikke kun give trøst i vanskelige tider, men giver også kraft og styrker livsglæden i gode tider.

Pagten, som Gud indgår med os, kan ikke ophæves af overtrædelser, så længe vi vender tilbage til Kristus.

Refleksion

Oplever jeg Guds retningslinjer mere som indskrænkning eller som hjælp i mit liv?

Pagten med Noa

1 Mos 6,17-18;
9,8-17

Hvem hører til parterne i pagten, og hvad finder vi ud af om Gud i pagtstegnet?

Hvilke "regnbuer" findes i mit liv, som kan minde mig om Guds løfter?

Forståelse

Gud har truffet en radikal afgørelse: at udsukke menneskeheden, hvis ondskab rakte til himlen, med en gevaldig verdensomspændende flod. I syndflodens dom er dog først og fremmest nåden tydelig. Noa og hans familie reddes. Gud planlægger en ny begyndelse med dem. Denne nådige gave – den universelle pagt med menneskeheden efter syndfloden – besegles med en farveprægtig bue. Regnbuen symboliserer løftet om, at der aldrig mere vil komme en ny syndflod.

Anvendelse

Det bemærkelsesværdige ved indgåelse af pagten med Noa er, at Gud stiller betingelser og retningslinjer til sig selv (9,11-16) og ikke sin(e) partner(e). Hvor usædvanligt er ikke det lige! På trods af visse påstande om det modsatte har vi i Det Gamle Testamente at gøre med en empatisk Gud, der ovenikøbet beskrives som så menneskelig, at han igen og igen lader sig selv minde om sin pagt ("vil jeg se den [regnbuen] og huske..." 9,16).

Det er desuden af betydning, at pagten ikke kun gælder for mennesker, men for "alle levende væsener". De indgår også i pagten med Noa.

Refleksion

På trods af Guds løfter ser vi i dag ofte tragiske flodkatastrofer, som koster mange menneskeliv. Hvordan ser jeg på dette, og hvad kan styrke min tro på, at Gud til sidst vil bringe "fred på jord"?

Pagten med Abram

1 Mos 12,1-3;
15,7-18

Hvordan vender Gud Abrams liv på hovedet?

Hvordan vil jeg mon reagere på et så vidtrækkende krav fra Gud?

Forståelse

Gud byder en 75-årig at efterlade alting og ene og alene på baggrund af et løfte at flytte til et ukendt land. For at begribe, hvad det betyder, må man vide, at hjem, familie og slægt var rammerne om det orientalske menneskes liv. At skulle opgive dette betød at give afkald på alt det vante og det, som man var fortrolig med, samt slægtens beskyttelse og den sikkerhed, som det indebar. Selvom Abram ved alt dette, adlyder han uden indvendinger – og velsignes i rigt mål. Ja mere endnu – i ham "skal alle jordens slægter velsignes" (12,3).

Anvendelse

Af Galaterbrevet kan vi se, at dette løfte rakte langt udover Abram som person og alle hans kødelige efterkommere, og i hele sin fylde fuldendtes gennem Jesus Kristus. På denne måde indgår vi også i pagten med Abraham (Gal 3,7-9.29).

Refleksion

Hvordan reagerer jeg, når jeg mærker kaldet til noget, som jeg hverken forstår fuldt ud, eller hvis konsekvenser jeg ikke kan overskue? Hvornår synes jeg, at det er vanskeligt eller let at have tillid til Gud.

Pagten med Israel

2 Mos 6,1-8;
19,5-6

Hvilken grund ser Gud til at hjælpe Israel?

Hvad betyder det at være et "helligt folk"?

Forståelse

Ingen anden mellemøstlig fortælling fra oldtiden kender en Gud, der har indgået en pagt med sit folk. Israel er således en undtagelse. Hvorfor Gud netop udvalgte Abraham og Israel, forbliver en gåde. Pagten med Israel var i hvert fald en nådens pagt, for dens indgåelse var ikke foranlediget af nogen menneskelige gerninger. Men selvom Gud udvalgte sit folk af ren nåde, er opretholdelsen af pagtsforholdet knyttet til betingelser: Israel skal adlyde Guds stemme.

Det hebraiske ord for "ejendom" עֲלֵיָהּ (*segullah*) udtrykker ikke blot det at eje noget, men noget særdeles kostbart – en skat. Heri viser Gud sin store kærlighed til folket, som han værdsætter særdeles højt.

Som præsten var mellemmand mellem Gud og menneskene, skulle Israel formidle erkendelse og frelse til de andre folkeslag. Denne tjeneste skulle folket yde for den himmelske konge, og kongens væsen og ånd skulle præge dem i dybden af deres væsen og adfærd.

Anvendelse

"Her er rækkefølgen bemærkelsesværdig: Først frelser Gud Israel, så giver han dem sin lov, som de skal holde. Den samme rækkefølge gælder også for evangeliet. Først frelser Kristus os fra synden (Joh 1,29; 1 Kor 15,3; Gal 1,4), så udlever han sin lov i os (Gal 2,20; Rom 4,25; 1 Pet 2,24)" (ABC I, 602). Gud er hellig, kalder Israel ud, helliger det og gør det til et redskab for andre folkeslag. Hvordan kan jeg blive til et redskab for andres frelse?

Den nye pagt

Jer 31,31-34

Hvad er anderledes ved den "nye" pagt i forhold til den forrige?

Hvordan udtrykker loven, der er "indskrevet i hjertet", sig?

Forståelse

Her bliver den nye pagt for første gang nævnt i Det Gamle Testamente. Ifølge sammenhængen handler det her om Israels tilbagevenden efter eksilet. Gud taler om velsignelserne, som han vil give Israel. Ligesom tidligere er det igen Gud, der indgår pagten, som han ved sin nåde holder. Med lignende ord som ved pagten med Abraham siger han, at han vil være Israels Gud, og at Abrahams efterkommere skal være hans folk. Denne pagt er ikke blot en juridisk overenskomst. Den er mere end det: Gud indvirker på hjertet og forandrer det. Gud vil indgå et tæt forhold med dem, der tror på ham. Han vil velsigne dem og tilgive dem deres overtrædelser.

Anvendelse

Ligesom allerede i den gamle pagt kan der i forkyndelsen af den nye pagt erkendes to vigtige elementer: nåde og lydighed. Gud tilgiver overtrædelserne og indgår i en relation med menneskene. Som svar på hans frelsende nåde skal vi *høre* på ham, *lytte* til hans ord og *adlyde* ham.

Det er interessant, at der her for ordet "kende" er anvendt det hebraiske *jadah*, som også anvendes ved elskovsforholdet i ægteskabet (fx 1 Mos 4,1 (1931): "Adam kendte [lå med (1992)] sin hustru Eva"). Gud vil være som en brudgom for sin brud.

Refleksion

Hvad betyder det, at Gud ønsker at knytte eller har knyttet sig til mig som i et ægteskab?

"Alting nyt"

5 Mos 6,5
3 Mos 19,18

Nogle mener, at det i Det Gamle Testamente først og fremmest handlede om love og gerninger og i Det Nye Testamente derimod om kærlighed og nåde. Af og til konstrueres ovenikøbet en modsætning mellem den gammeltestamentlige Gud og den nytestamentlige Kristus. Det er en kortsigtet opfattelse. I begge testamenter henvender Gud sig til menneskene i kærlighed. Han håber på, at den gengældes ved at blive adlydt (Joh 14,15). Derfor kalder Jesus kærlighedens dobbelte bud for lovens opfyldelse (Matt 22,34-40).

Der findes en væsentlig forskel mellem den gamle og nye pagt: Jesu komme til denne jord har forandret perspektivet. Det gamle bud blev ved Jesu eksempel til det "nye" bud (Joh 13,34).

"Jesus som forenende mellemmand i Guds pagt med menneskeheden og hans alt omvæltende komme gjorde alt, hvad der kom før, 'gammelt' og alt, hvad der fulgte med og efter ham, til 'nyt'" (Skip MacCarty, In Granite or Ingrained, Berrien Springs 2007, 72).

Resumé

Ved overtrædelsen forstyrredes menneskenes forbindelse til Gud eftertrykkeligt. Men Gud indgik gang på gang kærlighedsforholdet med dem på ny, idet han knyttede sig til dem. Gennem løfter og nådegerninger inviterer han os ind i nådens pagt.

Egne tanker

Spørgsmål til drøftelse

1 **Hvor vigtige er kontrakter for jer? Hvori ligger fordelene?
Hvor ligger der farer?**

2 1 Mos 9,8-17

Hvad betyder det, at pagten med Noa også gælder for hans efterkommere og endda for dyrene?

Hvad vil teksten udtrykke, når den taler om, at Gud sætter et tegn, som skal minde ham om hans løfte?

Hvordan adskiller en almindelige kontrakt sig fra pagten med Noa?

3 1 Mos 12,1-3; 15,18

En opgave og et løfte. Hvilke dele består løftet af?

Hvordan viser opfyldelsen sig i tilbageblikket eller ved at rette blikket fremad?

Kan disse ord også anvendes på den kristne menighed eller den enkelte troende? Begrund din mening.

4 Jer 31,31-34 og Joh 17,3

Hvad menes der med at "kende Gud"? Hvordan kan jeg mærke, at Guds lov er indskrevet i mit hjerte?

Hvorfor er pagtens personlige relationsaspekt så vigtig?

Gud har igen og igen fornyet pagten på trods af menneskenes utroskab. Hvilken virkning har det gudsbillede, som tegnes heri, på jeres personlige liv?